

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de wederopbouwhoeve 'Oosthof' in Nieuwpoort (Ramskapelle)

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIEN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°;

Gelet op het ministerieel besluit van 15 mei 2019 tot voorlopige bescherming als monument van de wederopbouwhoeve 'Oosthof' in Nieuwpoort (Ramskapelle);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 11 juni 2019 tot en met 11 juli 2019 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de wederopbouwhoeve 'Oosthof' aantoonde;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' van algemeen belang is omwille van de culturele, historische, architecturale, ruimtelijk-structurende, technische en archeologische waarde;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als een wederopbouwhoeve van na de Eerste Wereldoorlog bezit de hoeve 'Oosthof' culturele waarde. De tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoeste hoeve 'Oosthof' is representatief voor de omstandigheden waarin het dorp Ramskapelle de oorlog onderging. Door haar ligging op een halve kilometer ten oosten van de oude spoorweg Diksmuide-Nieuwpoort (of Frontzate) situeerde de hoeve zich – net als de dorpskom van Ramskapelle – in de volle frontzone ten westen van de IJzer. Met een volledige verwoesting als gevolg vormt de wederopbouwhoeve 'Oosthof' dan ook een belangrijke getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield. Na de oorlog heropgebouwd op dezelfde plaats en met dezelfde configuratie als de vooroorlogse hoeve legt de wederopbouwhoeve 'Oosthof' tegelijkertijd ook getuigenis af van de wil en de daadkracht van de bevolking om na de oorlog de verwoeste frontstreek opnieuw in cultuur te brengen;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De hoeve 'Oosthof' lag tijdens de Eerste Wereldoorlog volop in de frontzone op amper 500 meter van de oude spoorweg Diksmuide-Nieuwpoort en werd tijdens de oorlog op enkele muurrestanten na volledig verwoest. Na de oorlog werd de hoeve op precies dezelfde locatie heropgebouwd naar een ontwerp van architect Camille Van Elslande.

De hoeve 'Oosthof' kent echter een lange voorgeschiedenis die teruggaat tot de vroege 13de eeuw. Aan de grondslag van deze landbouwuitbating liggen de ongeveer 114 gemeten grond, die de cisterciënzerinnenabdij van Ravensberg in het Frans-Vlaamse Merckeghem reeds vóór 1227 in haar bezit had en achteraf nog in beperkte mate heeft uitgebreid. Deze landerijen in het middelland van de IJzerpolders werden voornamelijk omgeven door ingepolderde gronden van de Veurnse premonstratenzer abdij Sint-Niklaas en de Koksijdse cisterciënzer abdij Ten Duinen. In de vroege 18de eeuw werd de hoeve in belangrijke mate hersteld of herbouwd, mogelijk als gevolg van de oorlogsdestructie waartoe de diverse oorlogen van Lodewijk XIV in Veurne-Ambacht aanleiding hadden gegeven. Op het einde van de 18de eeuw werd de abdijhoeve genationaliseerd en als 'zwart goed' verkocht om voorgoed in private handen terecht te komen. Deze ontwikkeling droeg er wellicht toe bij dat in de loop van de eerste helft van de 19de eeuw de historische hoevenaam 'Cense Raevensberge' of 'Hof van Ravensberg' teloorving ten voordele van de huidige hoevenaam 'Oosthof';

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Architecturaal is de hoeve 'Oosthof' een uitgesproken voorbeeld van rurale wederopbouwarchitectuur. Op een deel van de funderingen en enkele restanten van de opgaande muren na werd de hoeve tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest. Na de oorlog werd de hoeve heropgebouwd naar ontwerp van Camille Van Elslande, die in Ramskapelle eveneens de wederopbouw van de hoeves Schinkelkrans en Grote Hemme op zich nam. In hetzelfde dorp tekende hij op verzoek van 'De Goedkoope Woning in Verwoest West-Vlaanderen' ook de plannen voor de bouw in 1920 van vier landelijke werkmanswoningen in de Hemmestraat en in 1921 van vijf burgerwoningen in de Ramskapellestraat. In de naburige dorpen werden naar zijn ontwerp ook de hoeves Groot Westhof (1922-1924) en Klein Westhof (1922) in 's Heerwillemskapelle (Veurne), Groene Poort (1920-1926) in Pervijze, Klein Spermalie (jaren 1920) in Schore en het landgoed Vicogne (1922-1937) in Stuivekenskerke heropgebouwd.

In zijn hoeve-ontwerpen gaf Van Elslande er de voorkeur aan om, indien er genoeg herbruikbare ruineuze aanknopingspunten (zoals funderingen en muren) voorhanden waren, op de oorspronkelijke fundamenten te bouwen. Dit was onder meer het geval voor de hoeve 'Oosthof'. Hij herbouwde er de vooroorlogse hoevegebouwen zoveel mogelijk op de nog bruikbare funderingen. Ook opgaande muurrestanten werden daarbij gerecupereerd. Bepalend voor het hergebruik was dat de beoogde modernisering van de hoeve daardoor niet in het gedrang kwam.

Stilistisch hanteerde Van Elslande voor de hoeve 'Oosthof', net als voor de meeste andere wederopbouwprojecten, een regionale vormtaal die op de Vlaamse renaissancestijl was geïnspireerd. Dit uit zich vandaag nog in de tuitgevels met aandaken en schouderstukken die niet alleen voor de zijgevels maar ook voor dakvensters zijn gebruikt, de vlechtingen in het baksteenmetselwerk, de getrapte steunberen en de korf- en segmentbogen die muuropeningen overspannen. Kenmerkend voor de wederopbouwarchitectuur is naast het typische rode baksteenmateriaal, dat bij gebrek aan recuperatiebaksteen werd aangewend, ook het veelvuldiger gebruik van gewapend beton voor vooral lateren, zolderingen, zuilen en kleine luchtgaten. Illustratief voor de modernisering van de agrarische bedrijfsvoering zijn de afscheiding van een aparte stalkeuken en de inrichting van de aanleunende koestal, die het hygienisch onderhoud alsook de voederbedeling vergemakkelijken;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument ruimtelijk-structurende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De ruimtelijk-structurende waarde van de wederopbouwhoeve 'Oosthof' vertaalt zich door het behoud bij de wederopbouw van de vooroorlogse historische inplanting van de hoevegebouwen in zijn ligging te midden de polders en verbinding via een ongeveer 700 meter lange dreef, inmiddels een openbare weg, met de historische verbindingsweg Pervijze-Ramskapelle-Nieuwpoort. Bij de wederopbouw werden de restanten van funderingen en muren door architect Camille Van Elslande zoveel mogelijk in zijn architecturaal ontwerp geïntegreerd. Aan de oostzijde van het erf verrees opnieuw het boerenhuis met in het verlengde de koestal, en aan de noordzijde van het erf de schuurvleugel met paardenstal en uitgebreid

met een open schuur of hangar. In het zuiden werd het erf – zoals vóór de oorlog – begrensd door een remise met varkensstal en bakhuis. Achter deze zuidvleugel verrees een eveneens nog bewaarde varkensstal. Van de historische walgracht die de polderhoeve tot in het interbellum omgaf maar nadien geleidelijk werd gedempt, is in het noordwesten nog een belangrijk restant bewaard. Ook in het microrelief van het omgevende polderlandschap is het grachttracé nog enigszins afleesbaar;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De wederopbouw van de tijdens de Eerste Wereldoorlog verwoeste boerderijen bood de opportuniteit om het landbouwbedrijf te rationaliseren met bijzondere aandacht voor de hygiëne en gezondheid van mens en dier. Het hergebruik van de funderingen en muurrestanten stond het neerzetten van een moderne hoeve die ten volle beantwoordde aan de noden van een vroeg 20ste-eeuws veeteeltbedrijf, akkerbouwbedrijf of op nijverheidsgewassen gericht landbouwbedrijf, daarbij niet noodzakelijk in de weg.

Dit blijkt duidelijk uit de casus van de wederopbouwhoeve 'Oosthof', die op de bestaande grondvesten werd heropgebouwd. Zo werd tussen het woonhuis en de stallingen, in tegenstelling met wat voor de oorlog gebruikelijk was, met een tussenliggende stalkeuken een hygienische buffer gecreeerd. In de koe- en paardenstallen werd meer aandacht geschonken aan het dierenwelzijn door het vee te beschermen tegen koude, warmte en regen en hen de nodige rust te verzekeren. Ook werd meer dan voorheen ingezet op een maximaal rendement door nauwlettender de verhouding tussen het product en het geconsumeerde veevoeder op te volgen. Daartoe was het belangrijk om altijd over droge, propere, goed verlichte en verluchte en van kwalijke geuren ontdane koestallen te beschikken. Daarom werden in de koe- en paarden (intussen verdwenen) kantelramen, kleine verluchtingsgaten, verluchtingsschouwen en harde, niet-poreuze bakstenen of porfierstenen vloeren voorzien. In de schuur werden in de voor- en achtergevel in functie van de verluchting chicanes ingebracht. Tot slot werd ook een gemakkelijker manier van het verzamelen van de mest nagestreefd.

Van de vier staltypes die in dit verband door Alfred Ronse en Théo Raison werden voorgehouden, werd het voor grote veestapels aanbevolen model in de koestal van de hoeve 'Oosthof' toegepast. Dit type voorzag centraal een voedergang, die aan beide zijden geflankeerd werd door achtereenvolgens een staanplaats met voederbak, een goot en een mestgang. Met een (inmiddels verdwenen) verschuifbare voederbak, opgehangen aan een I-profiel in de langse richting van de voedergang, werden de voederbakken links en rechts van de gang bevoorrad. De inrichting van dit zogenaamde 'Hollandse stal'-type laat zich vandaag nog altijd in de koestal van de hoeve 'Oosthof' aflezen. Naast deze meer doordachte inrichting van de koestal werd op de hoeve 'Oosthof' ook gebruik gemaakt van nieuwe, brandveiliger bouwmaterialen voor specifieke toepassingen, zoals betongewelven van het 'système Moyse' voor de zolderingen van de koestal en de paardenstal. Dergelijke zolderingen lieten bovendien een veel grotere belasting toe bij het bergen van granen op de bovenliggende zolders;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'Oosthof' als monument archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Ondanks de zeer gehavende toestand van de hoeve 'Oosthof' en de omgevende terreinen na de Eerste Wereldoorlog behoudt de voormalige abdijhoeve een belangrijk archeologisch potentieel. Niet alleen de Eerste Wereldoorlog maar ook de vooroorlogse geschiedenis sporen heeft zijn neerslag gehad in het bodemarchief. De hoeve betreft immers een voormalige abdijhoeve van de cisterciënzer abdij van Ravensberg in het Frans-Vlaamse Merckeghem, die reeds in het begin van de 13de eeuw in Ramskapelle ongeveer 120 gemeten poldergrond in eigendom had. Van de monumentale toegangspoort, die vermoedelijk dateert van het begin van de 18de eeuw maar na de Eerste Wereldoorlog niet opnieuw werd opgetrokken, zijn de grondvesten naar alle waarschijnlijkheid nog bewaard. Van de keermuur van de op de poort aansluitende verhoogde rijweg is in het bewaarde gedeelte van de oude walgracht alvast nog een restant zichtbaar. Ook de op een restant na dichtgeslibde walgracht die het rechthoekige erf van de hoeve eeuwenlang omsloot, laat zich nog enigszins in depressies in het omgevende landschap onderscheiden. Zelfs in het huidige gebouwenbestand laat de lange ontstaans- en

ontwikkelingsgeschiedenis van het 'Oosthof' zich nog aflezen in de vooroorlogse muurrestanten die bij de wederopbouw werden geïntegreerd,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

de wederopbouwhoeve 'Oosthof', Diksmuidse Weg 11 in Nieuwpoort (Ramskapelle), bekend ten kadaster: Nieuwpoort, 4de afdeling, sectie C, perceelnummers 186L en 186H (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° culturele waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° architecturale waarde;
- 4° ruimtelijk-structurende waarde;
- 5° technische waarde;
- 6° archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De wederopbouwhoeve 'Oosthof' omvat het hoeve-erf met het boerenhuis met twee opkamers, het aan het boerenhuis aanpalende langgestrekte stalvolume, het schuurvolume met hangar en stal, het wagenhuisvolume, de grachtrestanten en aansluitende graslanden met microrelief.

De hoeve 'Oosthof' was op enkele restanten na, waaronder voornamelijk funderingen en enkele opgaande muurgedeelten, tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest. Tussen 1920 en 1927 werd de hoeve op haar historische locatie heropgebouwd. Daarbij werden de oude grondvesten en bewaard gebleven muurrestanten zoveel mogelijk geïntegreerd. Ook oude bakstenen werd zoveel mogelijk gerecupereerd. Gegroepeerd rond een rechthoekig boeren erf met (intussen verdwenen) mestvaalt verrees opnieuw in een losse U-vormige opstelling aan de oostzijde de boerenwoning met in het verlengde een voeder- en koestal, aan de noordzijde een schuurvleugel en aan de zuidzijde een wagenhuis met bakhuis en varkensstallen, met daarachter nog een varkensstal. De oude inrijpoort aan de westzijde werd niet meer heropgebouwd. Wel zijn de funderingen nog deels bewaard. De met puin aangeslibde walgracht werd eveneens niet meer opnieuw uitgegraven. Wel is er van de walgracht aan de westzijde van het erf nog een belangrijk restant bewaard.

De oostvleugel omvat nog altijd het boerenhuis met de twee opkamers, de stalkeuken en de koestal. Bij de wederopbouw werden restanten zoals een aantal funderingen, enkele scheidingsmuren en de troggewelven van de aardappelkelder onder de zuidelijke opkamer gerecupereerd.

Het heropgebouwde woonhuis wijkt qua configuratie af van het vooroorlogse boerenhuis. Twee beeldbepalende opkamers van twee traveeën flankeren aan de erfzijde het lagere centrale woongedeelte van één bouwlaag en vijf traveeën. Beide opkamers zijn voorzien van een steil pannen zadeldak, dat haaks staat op het steile pannen zadeldak (met dakoversteek)

van het centrale woongedeelte. De als een risaliet opgevatte linker of noordelijke opkamer is dieper dan de rest van het woonhuis, waardoor het dak aan de oostzijde aandaken vertoont. In de tuitgevels van de opkamers steken ter hoogte van de half verzonken kelder twee kleine keldervensters en ter hoogte van de bovenliggende kamer twee grote rechthoekige vensters, telkens onder een bakstenen strek. Van de linker of noordelijke opkamer wordt de bovenliggende verdieping gemarkeerd door twee vensters met korfboog die mettertijd werden geblindeerd. De geveltop is opengewerkt met een rondboogvenster. De bovenliggende verdieping van de rechter of zuidelijke opkamer telt één venster met korfboog, dat mettertijd eveneens werd dichtgemetseld. In de geveltop steekt geen vensteropening. Van beide tuitgevels is de geveltop gemetseld in vlechtingen. Kenmerkend voor de erfgevel van het centrale woongedeelte zijn de segmentbogen die de vensteropeningen en de centrale deuropening overspannen. Betonnen lateien ondersteunen telkens het bakstenen boogveld. De vensterramen zijn evenwel niet meer authentiek. Houten gootklossen op kleine bakstenen consoles die een getrapte kroonlijst vormen, ondersteunen het lichtjes overkragende zadeldak.

Aan de zuidzijde wordt de rechter opkamer op beide hoeken geschoord door een bakstenen steunbeer. Centraal wordt de blinde zuidgevel gestut door een taps toelopende driehoekige steunbeer. Een bakstenen buitentrapp leidt naar de toegangsdeur die half verzonken onder het maaiveld leidt naar de kelder onder de opkamer.

De achterzijde van het boerenhuis vertoont enkel een tuitgevel met aandaken en schouderstukken ter hoogte van de zuidelijke opkamer. Opnieuw kenmerkt een metselmotief van zwaluwstaarten de geveltop. Een oculus met een nog authentiek gedeeld rond vensterraam onderbreekt deze geveltop. Ter hoogte van de half verzonken kelder steekt een keldervenster met een niet authentiek gedeelde raam. De vensteropeningen in de eigenlijke opkamer betreffen latere aanpassingen, op de kleine vensteropening met bakstenen strek en vrij sterk hellende bakstenen dorpel na. Een afbraakspoor geeft aan waar destijds tegen de opkamergevel een buitentoilet stond.

De achter- of oostgevel van het centrale woongedeelte telt eveneens vijf traveeën, die zijn ingevuld met twee vensteropeningen onder betonnen lateien en een arcade van drie open rondbogen, met in de achterliggende muur een door twee vensteropeningen geflankeerde deuropening. Deze openingen zijn ingevuld met nog bewaarde beluikte vensterramen met kleinhouten en een bewaarde achterdeur met bovenlicht, eveneens met kleine roedeverdeling. Een opstap van twee bakstenen treden leidt naar deze deur. In de haakse oost-westmuur steekt een identieke deur met eenzelfde opstap. De dakoversteek van het zadeldak rust met houten gootklossen op kleine bakstenen consoles.

Van het noordelijke opkamervolume reiken de opkamer en de onderliggende kelder niet tot aan de achter- of oostgevel, waardoor het centrale woongedeelte aan de achterzijde niet door een monumentale tuitgevel is geflankeerd. In de plaats steekt in het zadeldak boven de gelijkvloerse verdieping een dakkapel met tuitgevel en schouderstukken. Het vensterraam met kleine houten roedeverdeling is er nog authentiek. Op de begane grond steken in de door steunberen gemarkeerde muur drie vensteropeningen, waarvan twee in het opkamergedeelte en één in de aanleunende, onder hetzelfde zadeldak stekende stalkeuken. Deze vensteropeningen zijn nog voorzien van hun bakstenen strek en vrij sterk hellende bakstenen dorpels. De ramen zijn niet meer origineel. De dakoversteek rust met houten gootklossen op kleine bakstenen consoles.

In het boerenhuis bleef de gang met zijn wit-zwarte tegelvloer en eenvoudige houten zoldering behouden. In de kelder onder de zuidelijke opkamer zijn de gerecupereerde vooroorlogse troggewelven nog bewaard. Deze voormalige aardappelkelder is nog altijd zowel van buitenaf als vanuit de keuken via een bakstenen trap toegankelijk. In de provisiekelder onder de noordelijke opkamer zijn de na de oorlog terug ingebrachte troggewelven eveneens behouden, net al de twee bakstenen toegangstrappen vanuit respectievelijk het melkhuis en de keuken. Van beide kelders bestaan de vloeren nog altijd uit Boomse vloertegels. Onder het melkhuis is de citerne, afgedekt met troggewelven, nog aanwezig.

Tegen de noordmuur van de linker of noordelijke opkamer bevindt zich, opnieuw enigszins achteruitspringend ten opzichte van de erfgevel van de opkamer, een aparte stalkeuken of

voederstal van één bouwlaag en twee traveeën. Het steile pannen zadeldak, dat doorbroken wordt door een geprofileerde schoorsteen, sluit aan op het haakse zadeldak van de opkamer. Kenmerkend voor de erfgevel is de herhaling van de kroonlijst met kleine consoles, waarop houten gootklossen rusten, zoals bij het centrale woongedeelte. In de erfgevel steken een deuropening en kleine vensteropening, telkens onder een rollaag. De vensterdorpel bestaat uit onder een helling geplaatste bakstenen. De vensteropening in de achtergevel werd mettertijd verkleind. De rollaag en vensterdorpel zijn evenwel bewaard. Een tuitgevel met aandaken en schouwstukken scheidt de voederstal van de koestal. Een grote steunbeer ondersteunt deze scheidingmuur zowel aan de erfzijde als aan de achterzijde.

De koestal sluit ter hoogte van de kleine knik in het gevelvlak, die zich ook in het pannen zadeldak aftekent, aan tegen de noordelijke scheidingmuur van de stalkeuken. Steunberen accentueren de zeven traveeën van de eenlaagse stal. In de vierde travee steekt een staldeur onder een betonnen latei. Boven de latei bevindt zich een bovenlicht onder bakstenen strek. Daarboven wordt het gevelvlak doorbroken door een laadvenster met tuitgevel en schouderstukken en afgedekt met een haaks pannen zadeldakje. Een identiek laadvenster kenmerkt ook de eerste travee en de zevende travee (vlakbij de stalkeuken). In de andere traveeën doorbreekt een beglaasde horizontale vensteropening met bakstenen latei en dito dorpel telkens het gevelparament. Boven elk raampje bevindt zich een klein vierkant verluchtingsgat, dat boven- en onderaan met natuursteen is afgedekt. De kroonlijst van het centrale woongedeelte en de stalkeuken wordt hier herhaald. Twee grote, verjongende bakstenen steunberen (met telkens schuine afdekking) accentueren de noordelijke zijgevel, waarvan de tuitgevel uitkraagt op schouderstukken. De tuit bestaat uit een verluchtingsschouw. De hoeken van deze gevel met respectievelijk de erf- en de achtergevel worden beklemtoond door telkens twee verjongende steunberen. Op de zolderverdieping steekt in zowel de linker als de rechter travee een oculus met een nog origineel gedeeld rond venster. De middentravee wordt doorbroken door een rechthoekige vensteropening met rollaag en hellende dorpel. Een T-venster met klein houten vult de vensteropening in. Boven dit venster steekt een derde oculus met een gedeeld rond venster. De topgevel is gemetseld met zwaluwstaarten. In de achtergevel steekt – net zoals in de erfgevel – ter hoogte van de vierde travee een staldeur onder een betonnen latei met daarboven een bovenlicht onder bakstenen strek. Het gevelparament van de andere zes traveeën worden doorbroken door een horizontale vensteropening met bakstenen latei en dito dorpel. Opnieuw bevindt zich boven elk raampje een klein vierkant verluchtingsgat, dat boven- en onderaan met natuursteen is afgedekt. De steunberen die zowel de erf- als de achtergevel ritmeren, worden gekenmerkt door decoratieve muurankers.

Het concept van een zogenaamde 'Hollandse stal', zoals door Alfred Ronse en Théo Raison beschreven en bij de wederopbouw van de koestal toegepast, laat zich nog altijd aflezen. In de lengte van de stal bevindt zich de centrale voedergang met zowel links als rechts achtereenvolgens een staanplaats met voederbak, een goot en – tegenaan de langse muren – een mestgang. De voederbakken zijn evenwel niet meer authentiek. De betonnen zoldering bestaat naar het 'système Moyse' nog steeds uit betonsegmenten die tussen metalen profielen zijn gevat, uit betonbalken die haaks op deze profielen zijn georiënteerd en door betonnen zuilen worden ondersteund. Aan het plafond hangt boven de centrale voedergang als restant van het oude systeem voor de verhandeling van het veevoeder het ijzeren profiel waarover de voederbak werd verschoven. Haaks op de voedergang en in het verlengde van de centrale staldeuropening in de erfgevel deelt een gang met verhoogde doorgang in de betonbalken de koestal in twee helften op. De stalvloer is van baksteen. Om hygienische redenen worden de binnenmuren nog altijd witgeschilderd met tot op zekere hoogte een zwarte plint. Een geklampte binnendeur in de zuidelijke scheidingmuur geeft toegang tot de stalkeuken en het achterliggende melkhuis. De grote zolderverdieping boven de koestal behield als belangrijkste kenmerken zijn betonvloer en houten dakgebinte, waarvan de zes spanten aanzetten met kreupele stijlen op sloffen en met blokkelen zijn vastgemaakt aan de muurplaat.

De noordvleugel wordt gevat tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en muurvlchtingen, die gestut wordt door drie verjongende steunberen. De oostelijke topgevel

gaat nog grotendeels terug op de vooroorlogse situatie. De westgevel werd tijdens de wederopbouw toegevoegd naar aanleiding van de oostwaartse uitbreiding met een open schuur (of 'hangar') en vormt een kopie van de oude westgevel waartegen de 'hangar' werd aangebouwd. De oude westgevel werd bij de wederopbouw evenwel aangepast tot een tuitgevel met aandaken, schouderstukken en vlechtingen in het metselwerk. De schuur en de stal, die het vooroorlogse volume uitmaakten, werden heropgebouwd op de oude funderingen en met re-integratie van de overleefde muurrestanten. Omdat bij de wederopbouw geopteerd werd voor een kleiner graanschuur met maar één in plaats van twee dorsvloeren en een groter stalgedeelte, schoof de trouwens volledig verwoeste scheidingsmuur op naar het oosten. Deze nieuwe scheidingsmuur werd eveneens opgevat als een tuitgevel met aandaken, schouderstukken en vlechtingen in het metselwerk. Door de toegevoegde hangar ritmeren negen steunberen, in plaats van acht zoals vóór de oorlog, zowel de erfgevel als de achtergevel van de noordvleugel. Beide gevels worden ook gekenmerkt door een bakstenen kroonlijst met kleine consoles, waarop de houten klossen van de dakoversteek rusten. Een pannenzadeldak dekt de noordvleugel af.

Zes betonnen zuilen met betonnen voet schragen het houten dakgebinte van de open schuur (of 'hangar'), dat uit drie spanten bestaat.

Centraal in de noordvleugel bevindt zich tussen twee tuitgevels de vijf traveeën brede dwarsschuur. Aan de erfzijde zit de centrale schuurpoortopening gevat in een korfbooglijst, die met een tuitgevel met aandaken en schouderstukken wordt bekroond. Eenvoudig baksteenmetselwerk vult het veld in tussen de zware houten lateibalk en de korfboog, die door twee decoratieve smeedijzeren ankers worden geflankeerd. Een oculus met een gedeeld rond vensterraam doorbreekt de geveltop. In de twee traveeën links van de schuurpoort steken nog verluchtingsspleten in de vorm van chicanes. Rechts van de schuurpoort werden de verluchtingsspleten in de vorm van een chicane en de kleinere poort bij de herinrichting van een deel van de schuur als stal vervangen door stalvensters. Op het ontbreken van een tuitgevel ter accentuering van de schuurpoort na is de achtergevel quasi identiek aan de erfgevel. In de twee traveeën links van de schuurpoort tekenen zich nog sporen af van de verdwenen verluchtingsspleten. Een kapconstructie in de vorm van een springwerk overspant de schuur.

Het oostelijke gedeelte van de noordvleugel werd bij de wederopbouw opnieuw voorbehouden als paarden- en voederstal. Centraal steekt in de drie traveeën brede erfgevel onder een roodbakstenen strek een staldeur met daarboven een laadvenster met tuitgevel met schouderstukken. Bouwsporen geven aan dat de staldeur oorspronkelijk groter was. De flankerende stalvensters zitten gevat tussen een identieke bakstenen strek en een hellende dorpel, eveneens in rode baksteen. Ter hoogte van de strekken doorboren vier kleine lichtgaten, boven- en onderaan met Doornikse kalksteen afgedekt, de erfgevel. Drie steunberen kenmerken de nog deels vooroorlogse oostgevel van de stal. Ter hoogte van de zolderverdieping wordt deze tuitgevel met aandaken en schouderstukken door twee vensters met roodbakstenen strek en dito dorpel en in de geveltop door een oculus doorbroken. In de achtergevel staken in oorsprong drie stalvensters, waarvan de middelste thans is dichtgemetseld. Opnieuw steken ter hoogte van de roodbakstenen strekken vier kleine lichtgaten, die boven- en onderaan met natuursteen zijn afgedekt. Voor de zoldering in de stal werd bij de wederopbouw net als in de koestal het zogenaamde systeem S. Moyse toegepast, waarbij betonnen pilasters de betonbalken schragen die op hun beurt de in ruwe beton uitgevoerde roostering dragen. Met het verdwijnen van de paarden als natuurlijke krachtbron verdween ook de oorspronkelijke inrichting. Een houten steektrap met leuning leidt naar de zolderverdieping, die – naar analogie van de koestal – is overkapt met een houten dakgebinte van twee spanten met als bijzondere kenmerken kreupele stijlen op sloffen, die met een blokkeel aan de muurplaat zijn vastgemaakt. Op zowel de gelijkvloerse als zolderverdieping zijn de binnenmuren witgeschilderd.

Bij de wederopbouw van de zuidvleugel, die gevat zit tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en vlechtingen in het metselwerk, werden de nog deels bewaarde fundamenteën en muren zoveel mogelijk hersteld. Een zadeldak van rode Pottelbergpannen dekt nog steeds het langgerekte gebouw af, dat bij de wederopbouw als wagenhuis, bakhuis

en varkenstallen werd ingericht. Functiewijzigingen hebben inmiddels gezorgd voor aanpassingen aan de erfgevel. De varkensstallen zijn een autostalplaats geworden, waardoor de blinde gevel uiterst links onderbroken wordt door een poortopening. De bakkeuken met achterliggend voederhok en kolenhok heeft intussen plaats gemaakt voor de berging van landbouwmaterieel. De venster- en deuropening in de voormalige bakkeuken werden daarbij vervangen door een brede poortopening. In de volgende vier traveeën bleven tussen betonnen pijlers de poortopeningen van het oude wagenhuis wel bewaard, zij het met dien verstande dat de eerste opening alsook het zadeldak plaatselijk werden aangepast voor de berging van een hoge landbouwmachine. In de zuid- of achtergevel steken in de vier westelijke traveeën nog altijd de oude houten poorten die aan betonnen pijlers zijn opgehangen. In de twee traveeën ten oosten daarvan stak destijds een deur- en een vensteropening. De deuropening naar het voormalige kolenhok is intussen dichtgemetseld, terwijl de vensteropening met rollaag en hellende bakstenen dorpel, dat voor het nodige licht in het voederhok zorgde, nog steeds is ingevuld met een origineel dubbelraam met kleinhouten. Centraal in de oostelijke topgevel steekt nog altijd een deuropening met daarboven, ter hoogte van de zolderverdieping, een laaddeur. Twee vensteropeningen flankeren niet alleen nog de deur op het gelijkvloers, maar zijn ook nog ingevuld met authentiek raamwerk met kleinhouten. De blinde westgevel, waartegen sinds de jaren 1950 een kippenhok in betonplaten is aangebouwd, wordt nog altijd gemarkeerd door twee verjongende steunberen.

Binnenin is het gebouw gevloerd met bakstenen op hun kant. Het dakgebinte bestaat uit een gordingenkap van vijf spanten met makelaar, hanebalk en zolderbalk.

Ook bij de wederopbouw van het bouwvolume ten zuidwesten van de zuidvleugel werden de overeind gebleven muurrestanten zoveel mogelijk gerecupereerd. Het eenvoudige bakstenen gebouw onder pannen zadeldak kreeg evenwel een nieuwe functie als varkensstal. De zes liggende vensters herinneren nog aan deze voormalige stalfunctie. Ten westen daarvan bevindt zich nog een eenvoudig, kleiner bakstenen gebouw, dat in oorsprong ook dienst deed als varkensstal.

Van de walgracht die de hoeve eeuwenlang omsloot, is momenteel enkel nog een deel bewaard ten noordwesten van het boerenerf. De gedempte delen van het walgrachttracé laten zich wel nog enigszins aflezen in het microrelief van het omgevende landschap.

Van de monumentale poort, die na de oorlog niet meer werd heropgebouwd, zijn de funderingen onder het maaiveld vermoedelijk nog bewaard. Op de borstwering ter hoogte van de verhoogde rijweg na hadden de keermuren het oorlogsgeweld wel vrij goed doorstaan. Van deze muren steken heel waarschijnlijk nog restanten onder het maaiveld. Ter hoogte van het walgrachtrestant is alvast nog een mogelijk tijdens de oorlog gebetonneerd deel van de noordelijke keermuur zichtbaar.

Het boerenerf is verhard met een amalgaam van materialen, waaronder grind, bakstenen en betonelementen, die heel waarschijnlijk afkomstig zijn van gesloopte oorlogsconstructies.

Art.3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. De bescherming beoogt het behoud van de architectuur van de wederopbouwhoeve en van de ensemblewerking van de walgrachtstructuur en de graslanden met microrelief. Indien mogelijk gaat bewaren voor op vernieuwen;
- 2° de architectuur, de typologie en de volumewerking van de hoevegebouwen dienen herkenbaar en leesbaar te blijven, en deze afleesbaarheid kan eventueel versterkt worden;
- 3° de hoevegebouwen bewaren tot op vandaag grotendeels hun oorspronkelijke functie: het huis heeft een woonfunctie en het langgestrekte stalvolume wordt gebruikt voor het stallen van vee. Het schuur- en wagenhuisvolume doet dienst als berging van landbouwmaterieel. Deze functies kunnen ongewijzigd verdergezet worden. Een

- herbestemming die de draagkracht van het gebouw niet overschrijdt - afgetoetst met de stedenbouwkundige randvoorwaarden - behoort eventueel tot de mogelijkheden. Een herbestemming mag geen negatieve impact hebben op de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen. Bij onderhoud, restauratie of eventuele herbestemming dient terdege rekening gehouden te worden met de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen, van zowel het interieur als het exterieur;
- 4° de hoevegebouwen worden gekenmerkt door een verzorgd baksteenmetselwerk in oranje baksteen uit de wederopbouwperiode. Het gebruik van een identiek type baksteen en de inzet van vakmanschap zijn van groot belang bij het onderhoud of de restauratie van het metselwerk en het eventueel wegwerken van latere ingrepen; bij een eventuele restauratie kan op basis van fotomateriaal en de oorspronkelijke ontwerpplannen geopteerd worden voor een historisch herstel van het houtwerk. Waar het oorspronkelijke houtwerk niet bewaard is, kan bij een eventuele restauratie geopteerd worden voor een historisch herstel van houtwerk en luiken. Het nog bewaarde houtwerk van poorten, deuren, vensters en luiken vormt hiervoor het uitgangspunt. Kleurenonderzoek op deze oorspronkelijke elementen verdient aanbeveling om de oorspronkelijke kleurstelling van het houtwerk aan te tonen. Deze kan dan eventueel het uitgangspunt vormen voor het (her)schilderen van het bewaarde houtwerk en van het naar historisch model gereconstrueerde houtwerk. Herstel van het gevelmetselwerk (zoals het aanpassen en opnieuw open en/of dichtmaken van venster-, deur- en poortopeningen, verluchtingsspleten) naar de oorspronkelijke toestand, zoals weergegeven op de originele bouwplannen, is mogelijk;
  - 5° ook voor het interieur van de boerenwoning en de bedrijfsgebouwen is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Voor beschilderde houten elementen, zoals binnendeuren, verdient kleurenonderzoek aanbeveling. Dit kan de oorspronkelijke kleurstelling van deze elementen aantonen en bijgevolg eventueel het uitgangspunt vormen voor het (her)schilderen ervan;
  - 6° bij een eventuele herinrichting van het boeren erf dient een sterke vertuining vermeden te worden. Een landelijke erfaanleg met respect voor het open karakter wordt voorgestaan. Bij de aanplant van veekeringshagen omheen de hoeve behoren laag geschoren streekgebonden veekeringshagen tot de mogelijkheden. Bij de aanplant van bomen dient gekozen te worden voor streekgebonden boomsoorten;
  - 7° het uitslibben van het restant van de walgracht die in oorsprong de hoeve omringde, is een mogelijke beheersmaatregel om het behoud van het walgrachtrelict te garanderen. Het herstel van de walgrachtrestanten naar een vermeende historische toestand is niet aangewezen. Profielaanpassingen kunnen in functie van het verzekeren van de afvoer van oppervlaktewater wel uitgevoerd worden;
  - 8° voor de omgevende graslanden, waarin de gedempte walgracht zich nog enigszins in microrelief aftekent, wordt behoud van een permanent graslandgebruik vooropgezet, waarbij gehoord kan worden of vee kan worden ingeschaard. Gezien het archeologisch potentieel is het scheuren of egaliseren van de graslandpercelen verboden. Het herstellen van de vroegere grachtstructuur is omwille van het ontbreken van betrouwbare detailinformatie vanuit archeologisch standpunt niet wenselijk;
  - 9° grondwerken door afgraving of ophoging dienen maximaal vermeden te worden. Bij eventueel noodzakelijke grondwerken die impact hebben op het historisch microrelief, dient met het oog op het vrijwaren en registreren van archeologische sporen een voorafgaand archeologisch onderzoek te gebeuren.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksem, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;

- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

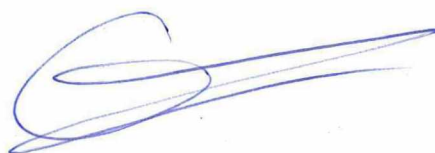
- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan daken en buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, wegen, paden en groenaanleg;
  - d) het rooien, vellen, beschadigen en/of vervangen van bomen en struiken, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken, tot gevolg kan hebben;
  - e) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
  - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - g) het wijzigen van het (micro)relief;
  - h) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
  - i) het plaatsen van ondergrondse leidingen;
  - j) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
  - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;

- f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **22 JAN. 2020**

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE